

Búcsú Szemlér Ferencről

A szív megállt, a kihűlt testet elémésztette a tűz, fekete-arany pompában végbement a búcsúztatás. Szemlér Ferenc hiányát érezzük, egyelőre csak a gyászt, amely mindennél hangosabban dörömböl a barátok, az egész erdélyi magyar irodalom szívében. Költő halála mindig megrendülést okoz, nemcsak a család és a barátok érzik a veszteséget, az irodalom, és rajta keresztül az anyanyelvi közösség is, amely minden költőben a nyelv egyik lehetőséges veszít el. A szavak: a magyar szavak biradalma lesz szegényebb, mintha egy hatalmas tölgy egyik lombos ágát metszette volna le valami végzetes fejszecsapás. Hiába az új hajtás, azt az ágat már nem pótolhatja semmi sem.

Pusztított ez a fejszecsapás éppen eleget, kivált az erdélyi magyar irodalomban. Látjuk a csonkulások borzalmas nyomait; egy egész nemzedék: az irodalomalapítók nemzedéke távozott el néhány év alatt. Soroljam a neveket? Kós Károly, Bartalis János, Kemény János, Olosz Lajos, Nagy István, Csehi Gyula, Jancsó Elemér, Jordáky Lajos, Horváth István és Mikó Imre. A fiatalabbak közül Szilágyi Domokos, Szöcs Kálmán, Dankanits Ádám, Bretter György. Nemrégiben Kolozsvárott több mint húsz új halottját számoltuk össze a romániai magyar irodalomnak. „Búcsúzó nemzedék”, mondotta Balogh Edgár az irodalmi „hősök” képviselőiről.

Egy nemzedék búcsúzik valóban: ennek a búcsúnak volt most új állomása Szemlér Ferenc távozása is. A gyülekezet, amely emlékének áldozott, s mi, akik távolból küldtük utolsó üdvözlőtünket a bukaresti temető felé, a veszteség nyomasztó súlyát érezzük, a gyász dörömbölését halljuk, az erdélyi magyar irodalom és nyelv sorsát figyeljük: vajon mikor fognak beforrni a friss sebek.

A búcsú és a gyász után számba kell vennünk örökségünket. Hiszen Szem-

lér Ferenc, mint minden igaz költő, nemcsak fájdalmas hiányt hagyott maga után, hatalmas értékeket is: műveket, személyes sorsának üzenetét. Mindenekelőtt verseit. Az Ejszakai kiállítás avantgarde zenére hangszerelt nyugtalanságát, a Búvópatak férfias töprengését az emberi lét dolgain, a Kései kaszálás bölcs vallomását: „Minden vagyok és mindennek az ellenkezője is.” Személyes hangú, szociográfikus természetű beszámolót, a Más csillagon önéletírását, amely a kisebbségi élet egy korhoz és város-hoz kötött képződményét: a bukaresti magyar főiskolások világát mutatta be. És példázatos jelentésű történelmi regényt, A mirigy esztendejét, amely a kisebbségi értelmiség örök gondjáról és felelősségéről beszélt, a küldetés morálját fejezte ki. Egy egész könyvtárra való kötetet hagyott hátra: verseket és regényeket, esszéket és műfordításokat, színműveket és útirajzokat. Egész életében fáradhatatlanul dolgozott, nem ismerve mást, mint a munka magával sodró boldogságát és kényszerét.

A könyvek akkor töltik be hivatásukat, ha általuk „előbb megy a világ”. Szemlér Ferenc munkássága és öröksége maga is ennek a Vörösmartytól megfogalmazott gondolatnak a jegyében született. A világ javát akarta szolgálni, a világ haladásán munkálkodott. Egy emberi közösség: a Romániában élő magyarság megmaradását, otthonra találását szolgálta, s ezzel együtt a dunai népek egymásra találásának ügyét. Szívében és tollán megfért egymással saját népének s az egymás mellett élő népeknek közös érdeke. „Ment-e a könyvek által a világ előbb?” — idézzük ismét Vörösmartyt. Bízunk abban, hogy Szemlér Ferenc igazsága, az, amire feltette egész életét, egyszer mindenkinek igazsága lesz.

POMOGÁTS BÉLA